Vlaams Parlement

***SCHRIFTELIJKE VRAAG***

nr. 173
van **CATHY COUDYSER**
datum: 1 april 2015

---

aan **SVEN GATZ**
VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

---

*Orgelcollectie Ghysels - Ontsluiting*

Met de aankoop van de prestigieuze orgelcollectie Ghysels in het kader van het Vlaamse topstukkenbeleid, verwierf de Vlaamse overheid in 2007 een omvangrijke privécollectie van speelklare dans-, straat-, en kermisorgels. De collectie omvat onder andere een uniek Fasano-orgel, twee grote Mortier-kermisorgels, een Hooghuys-kermisorgel en een Decap-orgel uit de jaren 40 van de vorige eeuw. Het was de intentie van de Vlaamse overheid om deze unieke collectie in haar geheel bijeen te houden en permanent te ontsluiten voor het brede publiek.

In de periode 2008-20010 werd de collectie tijdelijk ondergebracht in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis in het Jubelpark in Brussel. In september 2010 verhuisde de collectie naar een depot van Katoen Natie in Kallo waar de collectie zich op vandaag nog steeds bevindt. Het huurcontract voor het depot wordt op jaarlijkse basis verlengd.

In oktober 2013 verklaarde toenmalig minister van Cultuur Joke Schauvliege dat het museum Vleeshuis een optie zou zijn om tot een permanente ontsluiting van de collectie te komen. Die permanente ontsluiting is echter nog niet in zicht. Vandaag bestaat enkel de mogelijkheid om op gezette tijdstippen (elke laatste zaterdag van de maand) de collectie te bezoeken in het kijk- en luisterdepot in Kallo.

1. Welke timing wordt vooropgesteld om de permanente ontsluiting van de orgelcollectie Ghysels binnen het Vleeshuis te verwezenlijken?

2. Tijdens de vorige zittingsperiode werd de collectie Ghysels digitaal ontsloten in het kader van het project "Expert in de klas". Er werden in 2013 twee proefprojecten geïnitieerd door FARO, binnen de beleidslijn e-cultuur.

   Hoe werden deze proefprojecten geëvalueerd? Kregen ze een vervolg in 2014? Werden nog bijkomende initiatieven genomen om de collectie Ghysels digitaal te ontsluiten?

**SVEN GATZ**
VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

---

**ANTWOORD**
op vraag nr. 173 van 1 april 2015
van **CATHY COUDYSER**

---

In afwachting van een definitieve bestemming in het Vleeshuis, ligt de nadruk op een professioneel behoud en beheer van de orgelcollectie Ghysels. De Vlaamse Gemeenschap huurt hiervoor een toereikend depot. Dit gebeurt in Kallo en hiervoor heeft ze een contract met KatoenNatie.

De Musea en Erfgoed Antwerpen vzw staan in voor het beheer van dit depot, de opvolging van de bewaartoestand van de collectie en het ondersteunen van de ontsluiting. Ze heeft in uitvoering van deze opdracht een beheerder/operator aangesteld op basis van een 0,5 VTE. Deze beheerder/operator streeft ernaar de instrumenten wekelijks te doen functioneren, de bewaartoestand van de instrumenten op te volgen, voorstellen te doen naar dringende restauraties, zelf in te staan voor kleinere ingrepen, externe vragen te beantwoorden m.b.t. de collectie, mee te werken aan ontsluitingsinitiatieven en publieksbezoeken, …. Jaarlijks wordt door de Vlaamse Gemeenschap een bedrag voorzien voor de restauratie van orgels.

Er worden ook een aantal initiatieven genomen om de collectie in het depot op een beperkte schaal voor het publiek te ontsluiten. Het succesvolle initiatief van de Zaterdagklanken (een keer per maand een rondleiding in de orgelcollectie in het depot in Kallo voor een beperkte groep bezoekers) wordt bijvoorbeeld dit jaar uitgebreid naar de mogelijkheid tot groepsbezoeken op dinsdag. De nadruk ligt hiervoor op het fysieke contact met de collectie in een open depot.

1. De permanente ontsluiting van de orgelcollectie Ghysels is voorzien na de restauratie en de inrichting van het Vleeshuis. Het restauratiedossier Vleeshuis "Restauratie van gevels en daken", met aanvraag voor een erfgoedpremie, werd op 16 december 2014 ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid. Het restauratiedossier moet nu nog aangepast worden aan de opmerkingen van het agentschap Onroerend Erfgoed. Ook dient er nog een beheersplan te worden opgemaakt en goedgekeurd overeenkomstig het Onroerenderfgoeddecreet dat in werking trad op 1 januari 2015. Er kan dus nog geen concrete timing gegeven worden voor het toekennen van de premie en de start van de werken.

   De duur van de restauratiewerken wordt op minimaal twee jaar geraamd. Daarna volgt de inrichting van het Vleeshuis. Hiervoor moet een apart dossier worden opgesteld, waarvan de uitvoering bij voorkeur maximaal aansluit bij de afronding van de restauratiewerken.

2. In het vervolgproject "Expert in de klas" werd gefocust op het buitengewoon onderwijs om zo de methodologie verder te ontwikkelen. Het aanbod uit eerdere fases van het project "Expert in de klas'" was uitsluitend gericht naar het lager en algemeen secundair onderwijs. Er werden twee vervolgprojecten uitgevoerd, waarvan de collectie Ghysels het onderwerp vormde van het tweede.

   <u>Proefproject Collectie Ghysels</u>
   Op 2 mei 2013 brachten twee klassen van de Mytylschool voor kinderen met een motorische beperking in Brasschaat een virtueel bezoek aan de collectie Ghysels in de Antwerpse haven. De doelstellingen waren:

- het potentieel van de Collectie Ghysels voor het onderwijs aan te tonen,
- de meerwaarde voor deze doelgroep (i.c. didactische meerwaarde) te testen,
- het gebruik van een tablet i.p.v. handcamera te testen,
- de kwaliteit van een draadloze webconferentieverbinding (4G) te testen.

Ter voorbereiding brachten de leerkrachten een bezoek aan de Collectie Ghysels. Op basis van dit bezoek werd een scenario voor de webconferentieverbinding gemaakt. De leerlingen kregen een voorbereidende les en konden op voorhand vragen bedenken.

De webconferentieverbinding begon met een korte uitleg over hoe zo'n verbinding tot stand komt. Daarna werd de verbinding gemaakt en kregen de leerlingen een voorstelling van iedereen die zich in het depot bevond. Vervolgens gaf de conservator een rondleiding door het depot, terwijl ze vertelde over de werking van de orgels. Daarbij liet ze hen het mechanisme van een orgel zien en liet ze enkele orgels spelen. Er waren enkele interactieve momenten ingepland. Daarna konden leerlingen en leerkrachten dansen op orgelmuziek. Op het einde van de webles konden enkele leerlingen nog een vraag stellen.

De webles werd herhaald met een tweede groep. Een foto- en videoreportage van deze testles is de vinden op www.expertindeklas.be.

Algemene evaluatie

- Het potentieel van de collectie Ghysels
  De ontsluiting van de collectie door middel van een webconferentieverbinding heeft een potentieel voor het onderwijs, en niet alleen voor doelgroepen die minder mobiel zijn. Collecties die anders niet kunnen worden bezocht, kunnen zo via een eenvoudige technologie in de klas worden gebracht. Deze piloot spitste zich toe op een specifieke doelgroep, maar met aangepast didactisch materiaal kan er een aanbod worden gecreëerd voor elk onderwijstype en -niveau.

- De didactische meerwaarde van de methodiek "Expert in klas" voor de collectie Ghysels
  De methodiek laat leerlingen toe om moeilijk toegankelijke werelden te ontdekken. Zeker voor deze doelgroep zou een bezoek aan de orgels in het depot quasi onmogelijk zijn. De methodiek is een implementatie van ICT- en communicatievaardigheden in het onderwijsleerproces. De leerlingen leerden communiceren langs een webconferentieverbinding. Ze toonden ook veel interesse voor het technisch gedeelte.

  Tijdens de piloot met de collectie Ghysels waren er technische en praktische beslommeringen waardoor er weinig interactie was. De conservator kon de reacties van de leerlingen niet zien/horen. Bij de latere piloten en het recentere project tussen het Muziekinstrumentenmuseum en een school in Hasselt (zie verder) was dit weggewerkt. Een uitgebreide interactie tussen de expert en de klas was dan wel mogelijk.

- Het gebruik van een tablet en draadloze webconferentieverbinding (Wifi)
  Sinds vorig jaar heeft Adobe Connect een app die webconferentieverbindingen met een tablet mogelijk maakt. De app heeft minder functionaliteiten maar heeft als groot voordeel dat de erfgoedexpert mobiel wordt. In het orgeldepot in Kallo werd gebruik gemaakt van Wifi. De conservator kon dus met de leerlingen een toer door het depot doen. Een medewerker van FARO was cameraman van dienst, maar in principe zou de erfgoedexpert autonoom kunnen werken. De kwaliteit van het beeld en het geluid was matig tot goed. Dit kan in de toekomst met snellere en stabielere draadloze netwerken (4G) alleen maar verbeteren. Het gebruik van

een draadloze tablet maakt het mogelijk voor erfgoedinstellingen om hun aanbod (rondleiding door het museum, kijkje in het depot) beschikbaar te stellen aan doelgroepen die zich om allerlei redenen niet of moeilijk kunnen verplaatsen, zoals bejaarden in rusthuizen, mensen met een motorische beperking of scholen waarvoor de verplaatsing te ver of te duur is.

Vervolgtraject

FARO blijft het gebruik van video-conferentietools in een educatieve context (ontwikkeld tijdens de e-cultuurdemonstratieprojecten van "Expert in de klas"), verder onderzoeken, ondersteunen en promoten. Zo realiseerden de studenten van PXL Education eind 2014 een webconferentieverbinding tussen het restauratieatelier van het Muziekinstrumenten Museum (MIM) in Brussel en een klas uit de eerste graad van de ASO-Methodeschool Van Veldeke in Hasselt. Aan de hand van de methodiek van "Expert in de klas" ontwikkelden de studenten van PXL een didactisch pakket over het verband tussen muziek en wiskunde.

Zoals eerder al geduid, ligt wat betreft de collectie Ghysels de nadruk momenteel op het beheer en behoud van deze orgelcollectie. Inhoudelijk werd het pilootproject positief geëvalueerd. Technische problemen met het beeld- en geluidskwaliteit en de zeer uitgebreide voorbereiding in verhouding tot de beperkte personele middelen en andere prioriteiten zorgden ervoor dat dit proefproject geen vervolg kreeg.